

LA/Anniina Alaluusua-Listola, Anna Sjöblom

27.8.2026

Työ- ja elinkeinoministeriö

Lausuntopyyntö luonnoksesta alustatyölaiksi (VN/32290/2024)**Ratkaisut työskentelyn luonteesta ovat lisääntyneet työeläkealalla ja linjat ovat vakiintuneet oikeuskäytännössä**

Eläketurvakeskus antaa asianosaisen pyynnöstä päätöksen siitä, mitä työeläkelakia työskentelyyn sovelletaan eli onko työ tehty työeläkelakien näkökulmasta työsuhteessa vai yrittäjänä. Ratkaisu (TyEL/YEL) tehdään työsopimuksissa mainittujen työsuhteen tunnusmerkkien perusteella. Eläketurvakeskuksen päätöksestä voi valittaa työasioiden muutoksenhakulautakuntaan ja siitä edelleen vakuutusoikeuteen.

Eläketurvakeskuksen ratkaisut työsuhteen ja yrittäjyyden rajanvedoista lisääntyvät erityisesti alustatyötä koskeissa tilanteissa. Samalla muutoksenhakuprosessit ovat pitkiä. Lisäksi on huomioitava, että Eläketurvakeskus antaa vain pienessä määrässä tapauksia valituksenalaisen päätöksen. Käytännössä myös työeläkelaitokset tekevät paljon TyEL-/YEL-ajanvetoa vakuuttaessaan työnsuorittajia. Samoin TyEL/YEL-ajanvetoa tehdään Eläketurvakeskuksen valvoessa vakuuttamatonta työskentelyä.

Ruokälähettiläiden oikeudellinen asema on ollut viime vuosina yksi keskeisimmistä alustatyöhön liittyvistä kysymyksistä. Alkuvaiheessa viranomaiset ja muutoksenhakuelimet päätyivät keskenään erilaisiin ratkaisuihin siitä, oliko ruokälähettilä työsuhteessa vai toimiiko hän yrittäjänä. Viime vuosina oikeuskäytäntö on kuitenkin yhdenmukaistunut. Ruokälähettilä on pidetty työntekijöinä kaikissa työeläkealaa koskeissa vakuutusoikeuden ja työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan päätöksissä. Oikeuskäytännön vuoksi vakuuttaminen on perusteltua toteuttaa työntekijän eläkelain mukaisesti. Vakiintuneen oikeuskäytännön saamisessa on kuitenkin mennyt useita vuosia, mikä on heikentänyt työnsuorittajan sosiaaliturvan ennakoivuutta. Ennakollinen lainsäädäntö ehkäisisi takautuvia korjaamisia.

Työsuhteolettaman soveltamista sosiaalivakuutukseen tulisi selvittää

Eläketurvakeskus katsoo, että jatkotyössä tulee selvittää työsuhteolettaman soveltamista sosiaalivakuutuksessa. Yhtenäinen sääntely ehkäisisi tulkintajeroja ja vähentäisi tarvetta pitkäkestoisille tapauskohtaisille selvittelyille, joita alustatyön osalta on jouduttu tekemään useissa viranomaisissa.

Alustatyödirektiivin mukaan työsuhteolettamaa ei sovelleta sosiaaliturvaa koskeviin menettelyihin, ellei jäsenvaltio toisin sääädä kansallisesti. Alustatyölaissa on ehdotettu säädettäväksi, että työsuhteolettamaa koskevaa

LA/Anniina Alaluusua-Listola, Anna Sjöblom

27.8.2026

säännöstä ei sovellettaisi sosiaaliturvaan. Tällä ratkaisulla on keskeinen merkitys työeläkealan ja muun sosiaalivakuutuksen kannalta.

Työsuhdeolettama voi sitä soveltavilla aloilla nopeuttaa oikeussuhteen luonteen ratkaisemista ja laajentaa aikaisempien ratkaisujen merkitystä muuhun vastaavaan työskentelyyn. Jos olettaa ei sovelleta työeläkevakuuttamiseen, TyEL:n ja YEL:n välinen rajanveto jäisi edelleen työnsuorittajakohtaisesti yksittäistapauksina ratkaistavaksi, vaikka vastaavasta työskentelyjärjestelystä olisi jo annettu ratkaisu.

Jos sosiaaliturva jätetään työsuhdeolettaman ulkopuolelle, samaa työskentelyä koskevat ratkaisut voivat myös eriytyä eri järjestelmissä. Tämä heikentää ennakoitavuutta ja johtaa rinnakkaisiin menettelyihin, joissa työntekijäasema voi määräytyä eri tavoin työoikeudessa ja sosiaalivakuutuksessa. Eläketurvakeskus voi esimerkiksi saada työsuojeluviranomaiselta tiedon mahdollisesta TyEL-vakuuttamisen laiminlyönnistä, mutta työsuhdeolettaman myötä ratkaisut työskentelyn asemasta voisivat olla erilaiset työsuojelussa ja työeläkevakuuttamisen valvonnassa.

Alustatyölain 3 §:n 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että työsuhdeolettamaa työsuhteesta tulee soveltaa myös, jos tuomioistuimien tai muu viranomainen on aiemmin lainvoimaisella päätöksellä tai tuomiolla arvioinut kyseisen alustayrityksen saman kaltaisen sopimussuhteen työsuhteeksi. Eläketurvakeskus toteaa, että se ei ole alustatyölain 3 §:n 3 momentissa tarkoitettu viranomainen. Koska sosiaaliturva on rajattu työsuhdeolettaman ulkopuolelle, on epäselvää, olisivatko Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta ja Vakuutusosasto laissa mainittuja tuomioistuimia. Hallituksen esityksessä olisi hyvä todeta selvyyden vuoksi, koskisiko 3 §:n 3 momentti myös sosiaaliturvaa koskevia tuomioistuimia ja hallintotehtävää hoitavia toimijoita kuten Eläketurvakeskusta. Jos tämä ei koskisi sosiaaliturvan alan toimijoita, riski ratkaisujen eriytymisestä kasvaa.

Eläketurvakeskus toteaa myös, että työsuhdeolettaman poissulkua sosiaaliturvan osalta ei juurikaan perustella esityksessä eikä sen seurauksia ole eritelty vaikutustenarvioinnissa.

Työsuhdeolettamaa koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa on kerrottu esimerkkejä tilanteista, jotka puoltaisivat työsuhdeolettaman täyttymistä eli sitä, että työskentelyssä on johtoa ja valvontaa osoittavia tosiseikkoja (s. 70-73). Eläketurvakeskus toteaa, että alustatyössä kaikki mainitut seikat harvoin täyttyvät samanaikaisesti, eikä joidenkin seikkojen puuttumista ole oikeuskäytännössä pidetty osoituksena siitä, ettei työn johtoa ja valvontaa ilmene riittävästi työsuhdeolettaman syntymiseksi. Eläketurvakeskus pitää arvioinnissa keskeisinä erityisesti työnsuorittajan tosiasiallista itsenäisyyden puutetta ja alisteista asemaa, algoritmista ohjausta ja valvontaa sekä

LA/Anniina Alaluusua-Listola, Anna Sjöblom

27.8.2026

alustayrityksen mahdollisuutta vaikuttaa työn tekemisen tapaan, aikaan ja paikkaan. Sen sijaan esimerkiksi se, että työnsuorittaja on hankkinut omat työvälineensä tai saa työskennellä myös muille tahoille, ei Eläketurvakeskuksen näkemyksen mukaan ole kovin keskeistä arvioinnissa.

Eläketurvakeskuksen mielestä perusteluissa olisi hyvä ottaa huomioon esimerkiksi vakuutusosoikeuden 606/2025 ja 607/2025 antamien päätösten perusteluita siitä, miten työn johto ja valvonta on täyttynyt. Vakuutusosoikeus on esimerkiksi todennut työn johto- ja valvontaoikeutta ilmentävän, että työn teettäjällä on ollut oikeus ja mahdollisuus alustan kautta sekä mahdollisten reklamaatioiden avulla seurata työsuoritusta eli toimeksiantojen suorittamista ja työtä koskevien ohjeiden noudattamista.

Ruokälähettilien lisäksi on myös paljon muuta alustatyötä (mm. tulkit), josta oikeuskäytäntöä saadaan pikkuhiljaa. Kun työsuhteolettamaa ei sovellettaisi sosiaalivakuutuksen työsuhte-yrittäjyys-ajanvedoissa, linjaukset erilaisista alustan kautta tehtävistä töistä saadaan vasta oikeuskäytännöstä. Sen saamisessa kestää useita vuosia.

Työsuhteolettama ja alustayrityksen näyttövelvollisuus edistäisivät työeläkevakuumittamisen valvontaa

Työsuhteolettama ja alustayrityksen näyttövelvollisuus auttaisivat merkittävästi myös työeläkevakuumittamisen valvonnassa, joka on Eläketurvakeskuksen lakisääteinen tehtävä. Alustatyöstä maksetaan usein korvaus laskutuspalveluyrityksen välityksellä, jolloin tulorekisteristä ei ole nähtävissä, mikä taho työn on teettänyt ja onko kysymys mahdollisesti alustatyöstä. Maksettu korvaus ilmoitetaan tulorekisteriin laskutuspalveluyrityksen nimissä ja tiedon työn teettäjistä saa vain työn suorittajalta tai laskutuspalveluyritykseltä. Laskutuspalveluyritystä käytettäessä näyttötaakka työsuhteen olemassaolon mahdollisuudesta on tällä hetkellä täysin työn suorittajalla, koska tulorekisteristä ei ilmene työn teettäjä.

Eläketurvakeskus

Karoliina Kiuru

johtaja

Mari Kuuvalo

osastopäällikkö